

Revisionsrapport

Granskning av in- köp och upphand- ling avseende för- brukningsvaror inom vården

Landstinget Västmanland

Sofia Nylund
Fredrik Birkeland

Mars 2017

Innehållsförteckning

Sammanfattande bedömning	2
1. Inledning	5
1.1. Bakgrund	5
1.2. Syfte/revisionsfråga	5
Kontrollmål	5
Revisionskriterier	6
1.3. Metod och avgränsning	6
2. Kommunens organisation för upphandling	7
2.1. Lagstiftning och reglementen	7
2.2. Organisation	7
3. Uppföljning av kontrollmål	9
3.1. Kontrollmål 1	9
Iakttagelser	9
Verifiering	9
Bedömning	9
3.2. Kontrollmål 2	10
Iakttagelser	10
Bedömning	10
3.3. Kontrollmål 3	11
Iakttagelser	11
Bedömning	11
3.4. Kontrollmål 4	11
Iakttagelser	11
Bedömning	12
3.5. Kontrollmål 5	12
Iakttagelser	12
Verifiering	12
Bedömning	13
3.6. Kontrollmål 6	14
Iakttagelser	14
Verifiering	15
Bedömning	16

Sammanfattande bedömning

Revisorerna i Region Västmanland har låtit PwC genomföra en granskning av inköp och upphandling avseende förbrukningsvaror inom vården.

Efter genomförd granskning är vår sammanfattande bedömning att regionstyrelsen, utifrån sin uppsiktsplikt, delvis har säkerställt en tillräcklig internkontroll avseende inköp av förbrukningsvaror.

Bedömningen grundar sig på uppföljningen av de sex kontrollmålen nedan:

Kontrollmål 1. Det finns ändamålsenliga regler och rutiner för upphandling och inköp av förbrukningsinventarier

Bedömningen är att det delvis finns ändamålsenliga regler och rutiner för upphandling och inköp. Bedömningen grundar sig på följande:

- Det finns regler och rutiner för upphandling och inköp. Av dessa framgår att beställningar ska göras från avtalat sortiment hos avtalade leverantörer. Dock kan vi inte se att landstingets rutiner innefattar de krav på information om direktupphandlingar och dokumentation av dessa, vilket sedan den 1 juli 2014 är ett krav enligt LOU.
- Utifrån genomförd registeranalys kan vi konstatera att det görs inköp till betydande belopp från ett antal leverantörer som inte är upphandlade. Detta skulle kunna röra sig om otillåtna direktupphandlingar, vilket är i strid med landstingets regler och gällande lagstiftning.

Kontrollmål 2. Spridningen av ramavtal avseende förbrukningsvaror är ändamålsenlig, dvs. ramavtalen är kända och används

Bedömningen är att spridningen av ramavtal är ändamålsenlig. Däremot har vi svårt att uttala oss om huruvida avtalen används. I verifieringen under kontrollmål fem noteras att köptroheten varierar stort mellan olika varukategorier. Detta skulle kunna vara en indikation på att ramavtalen inte används. Det kan även vara en indikation på att ramavtalen inte täcker beställarnas behov eller att det finns ett missnöje med upphandlade produkter. Detta har dock inte kontrollerats inom ramen för denna granskning.

Kontrollmål 3. Det finns en tydlig ansvarsfördelning

Bedömningen är att det i finns en tydlig ansvarsfördelning och denna framgår av Inköspolicyn.

När det gäller själva upphandlingen av förbrukningsvaror finns det ingen tydlig dokumenterad gränsdragning mellan Varuförsörjningen och Inköp om vem ska upphandla vilken typ av förbrukningsvaror. Detta uppges bero på att hanteringen kan se olika ut från fall till

fall. Trots detta uppges ansvarsfördelningen vara så pass tydlig att det inte blir ett problem.

Kontrollmål 4. Inköp och upphandling följs upp på ett ändamålsenligt sätt

För detta kontrollmål gör vi hänvisning till de iakttagelser och bedömningar som gjorts under kontrollmål fem och sex.

Kontrollmål 5. Internkontrollen säkerställer köptrohet mot ramavtal

Bedömningen är att internkontrollen delvis säkerställer köptrohet mot ramavtal. Bedömningen grundar sig på följande:

- Varuförsörjningen gör årligen en omfattande uppföljning av alla köp inom 80 olika varukategorier, s.k. spendanalyser. Genom dessa analyser är det möjligt att följa avtalstroheten ned till kliniknivå. Varuförsörjningen ansvarar dock inte för att vidta åtgärder med anledning av avvikande avtalstrohet. Varuförsörjningen delar heller inte spendanalyserna per automatik med berörda landsting/regioner. Där emot kan information erhållas på förfrågan, enligt uppgift.
- Enligt uppgift har Inköp haft kännedom om Varuförsörjningens uppföljning, dock inte att dess detaljeringsnivå. Någon analys eller åtgärder har således inte gjorts/vidtagits med anledning av köp som gjorts utanför avtal i region Västmanland. Enligt inköspolicyn ligger uppföljningsansvaret hos Inköp.
- Enligt erhållen statistik från Varuförsörjningen varierar avtalstroheten mellan 32 och 98 procent för ett urval kategorier. I en jämförelse mellan berörda landsting/regioner för tre kategorier, noteras att avtalstroheten för Västmanland är ungefär i nivå med snittet för två kategorier medan avtalstroheten är noterbart lägre för en kategori.

Kontrollmål 6. Internkontrollen säkerställer att gjorda inköp överensstämmer med tecknade avtal

Bedömningen är att internkontrollen delvis säkerställer att gjorda inköp överensstämmer med tecknade avtal. Bedömningen grundar sig bl.a. på följande:

- När inköp görs via beställningssystemet matchas fakturan automatiskt mot den beställning som gjorts. I dagsläget är det dock endast beställningar genom tredje partsleverantören som kan göras i beställningssystemet, och endast för de ca 8 000 av 70 000 avtalade produkter som finns i systemet.
- För inköp utanför beställningssystemet är det upp till beställaren att genomföra kontroll av att fakturerat belopp överensstämmer med avtalade priser. Varken Varuförsörjningen eller Inköp gör någon ytterligare kontroll av dessa inköp. Detta betyder att ingen förutom beställarna kontrollerar att inköp överensstämmer med tecknade avtal för ca 62 000 av 70 000 avtalade produkter.

- Vår verifiering visar att fakturerade inköp från tredjepartsleverantören avser avtalade varor till avtalade priser. För övriga leverantörer är det endast tre av tolv granskade fakturor som avser avtalade varor till avtalade priser. För två fakturor bedöms inköpen avse avtalade varor, dock kan priset inte stämmas av på en av fakturorna och för en faktura bedöms fakturerat pris vara högre än avtalat. För övriga sju leverantörer kan ingen av de fakturerade varorna hittas hos Varuförsörjningen. Det framkommer dock att även Inköp har avtal med tre av de granskade leverantörerna, vilket skulle kunna betyda inköp gjorts i enlighet med dessa avtal. Detta har dock inte kontrollerats.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Lagen om offentlig upphandling (LOU), även kallad den klassiska lagen, reglerar köp som är finansierade med allmänna medel och som görs av myndigheter och vissa andra organisationer. Med offentlig upphandling menas de åtgärder en upphandlande myndighet eller enhet vidtar för att tilldela ett kontrakt eller ingå ett ramavtal avseende varor, tjänster eller byggtreprenader. I LOU fastställs gränsen för direktupphandling till 534 890 kronor. För upphandling inom försörjningssektorn görs mer flexibla regler gällande och det är istället lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF), även kallad försörjningslagen, som reglerar. Ett anskaffningsbehov får inte delas upp i mindre delar i syfte att komma under gränsen för direktupphandling. Detta innebär att man vid en direktupphandling måste kunna beräkna det totala beloppet alla upphandlingar av samma slag kommer att uppgå till under beräknad avtalsperioden. Överstiger det totala beloppet 534 890 kronor ska istället ett ramavtal upphandlas.

Om synnerliga skäl finns är kommunen tillåten att direktupphandla även över 534 890 kronor. Framförallt avses med synnerliga skäl synnerlig brådska som orsakas av oförutsedda omständigheter som kommunen inte själv kan påverka, förutse eller råda över. Att kommunen råkat i brådska på grund av bristande framförhållning är inte en giltig orsak till direktupphandling. (prop. 2001/02:142 s.99).

Revisorerna har utifrån väsentlighet och risk valt att granska inköp och upphandling avseende förbrukningsvaror under 2016.

1.2. Syfte/revisionsfråga

Granskningen syftar till att kartlägga rutiner och den interna kontrollen kring upphandling och inköp i kommunen. Följande revisionsfråga ska besvaras:

- *Har landstingsstyrelsen en tillräcklig internkontroll avseende inköp av förbrukningsvaror?*

Kontrollmål

Granskningen har tillkommit till följd av revisorernas bedömning av väsentlighet och risk sedan stora inköp görs årligen i kommunen och upphandlingsfunktionen bedöms vara strategisk i flera avseenden. Som utgångspunkt för bedömningen i granskningen används ett antal kontrollmål:

- Det finns ändamålsenliga regler och rutiner för upphandling och inköp av förbrukningsinventarier
- Spridningen av ramavtal avseende förbrukningsvaror i organisationen är ändamålsenlig, dvs. ramavtalen är kända och används.
- Det finns en tydlig ansvarsfördelning

- Inköp och upphandling följs upp på ett ändamålsenligt sätt.
- Internkontrollen säkerställer köptrohet mot ramavtal
- Internkontrollen säkerställer att gjorda inköp överensstämmer med tecknade avtal.

Revisionskriterier

Revisionskriterier utgörs av LOU samt rutiner och styrande dokument på området som beslutats i landstinget.

1.3. Metod och avgränsning

Genomgång av centrala dokument och rutiner på området, såsom inköspolicy med tillhörande riktlinjer, samverkansavtal etc.

Via intervjuer med ansvariga tjänstemän inhämtas uppgifter om bl. a. arbetssätt och om tillämpade rutiner överensstämmer med LOU och landstingets regler.

Genom registeranalys görs en kontroll av följsamheten till LOU (direktupphandlingsgränser och dokumentationskrav) samt en kontroll av landstingets avtalstrohet gällande köp från befintliga avtal, samt att inköp överensstämmer med tecknade avtal.

2. Kommunens organisation för upphandling

2.1. Lagstiftning och reglementen

LOU är en svensk lag som baseras på EU-direktiv och som syftar till att få de upphandlande myndigheterna och enheterna att använda de offentliga medel som finansierar offentliga upphandlingar på bästa sätt genom att dra nytta av konkurrensen på aktuell marknad. Lagen syftar även till att ge leverantörer en möjlighet att tävla på samma villkor i varje upphandling.

LOU ska följas av upphandlande myndigheter vid alla köp av varor och tjänster samt vid all hyra och leasing, med ett fåtal undantag.

För offentlig upphandling gäller fem grundläggande principer för all upphandling av varor, tjänster och byggtreprenader; principen om icke-diskriminering, principen om likabehandling, principen om ömsesidigt erkännande, proportionalitetsprincipen samt principen om transparens.

Vid all upphandling, direktupphandling undantaget, krävs att den upphandlande myndigheten tar fram ett förfrågningsunderlag innehållande administrativa föreskrifter, kravspecifikation och kommersiella villkor. I enlighet med tidigare nämnda principer, ska förfrågningsunderlaget innehålla tydliga utvärderingskriterier och utformas på ett sådant sätt att leverantörer varken gynnas eller missgynnas.

Sedan direktupphandlingar är reglerat i lag kan sanktioner sättas in för otillåtna direktupphandlingar. Det högsta belopp som kan dömas ut enligt upphandlingsreglerna är i dagsläget 10 miljoner kronor.

2.2. Organisation

Inköp Sörmland Västmanland ("Inköp")

Landstinget Västmanland och Landstinget Sörmland hanterar samordning, ledning och styrning inom området upphandling i en gemensam organisation, Inköp Sörmland Västmanland. Verksamheten ansvarar för upphandling inom områdena: läkemedel, tjänster inom sjukvård, administration och service, medicinska förbrukningsvaror, medicintekniska utrustningar, kontor (möbler, apparater och förbrukningsvaror), IT (varor och tjänster), tandvård (utrustning, förbrukningsvaror och tjänster), livsmedel, hjälpmedel (varor och tjänster), byggtreprenader, fastigheter (tjänster) samt övriga varor och tjänster.

Inköp styrs av en gemensam nämnd/utskott, DU-nämndens inköpsutskott, som ska ansvara för all inköpsverksamhet, exklusive den upphandling av förbrukningsvaror som utförs av den gemensamma varuförsörjningsnämnden, för Landstinget Sörmland och Landstinget Västmanland.

Varuförsörjningen

Varuförsörjningen är en samverkansorganisation som arbetar med upphandling och distribution av förbrukningsvaror av engångskaraktär till vården och tandvården i Västmanland, Region Örebro län, Region Uppsala, Landstinget Dalarna och Landstinget Sörmland. Målet är att alla inköp och all upphandling ska ske med hänsyn till funktion, kvalitet, säkerhet, totalkostnader och miljö.

Varuförsörjningen styrs av en gemensam nämnd, Varuförsörjningsnämnden.

Samverkan och ansvar för Varuförsörjningen framgår av bl.a. *Avtal om samverkan kring varuförsörjning* (gäller fr.o.m. 2004-01-01) och *Reglemente för gemensamma nämnden för varuförsörjningen i landstingen i Dalarna, Västmanland, Sörmland, Uppsala och Örebro län* (saknar datering).

Varuförsörjningen har tecknat avtalet *Logistiktjänst från distributör* (Dnr VFN 2011-0021) med leverantören Mediq. Avtalet betyder att Mediq ska ha ett helhetsansvar för det operativa logistikflödet mellan varuleverantör och landsting/regioner. Detta innebär att Mediq ska ombesörja följande tjänstedelar:

Tjänstedel	Omfattning
Anskaffning	Avrop och betalning av ett varusortiment som VFN upphandlar åt landstingen
Lagerhållning	Mottagning av leveranser från upphandlade varuleverantörer och lagerhållning av varor samt särskild lagerhållning av sterila och höggradigt rena medicinsktekniska produkter
Kundtjänst	Beställningsservice till beställare och kunder
Ordermottagning	Mottagning och expediering av landstingets beställningar
Godshantering och leverans	Varuplockning ur lager, transportemballering och godssammanställning av varor samt samlastning i lastbärare
Transport	Transport av varor i lastbärare eller i transportförpackningar till landstingens godsmottagningar samt returtransport av returgods och tomma lastbärare.
Debitering	Debitering av varor och logistiktjänst till landstingen och VFN. Uppdatering av kundregister
Uppföljning, samverkan	Uppföljning och rapportering av logistiktjänst, utveckling i samverkan.
Övriga tjänster	

3. Uppföljning av kontrollmål

3.1. Kontrollmål 1

Det finns ändamålsenliga regler och rutiner för upphandling och inköp av förbrukningsinventarier

Iakttagelser

Eftersom landstinget Sörmland och Västmanland sedan 2011 beslutat att samordna inköpsverksamheten och inrätta en gemensam enhet för inköp har också en gemensam *Inköspolicy* antagits (giltig fr.o.m. 2015-11-24). Syftet med *Inköspolicyn* och tillhörande riktlinjer är att ge vägledning för hur inköp ska genomföras för att uppfylla landstingets strategiska mål och att säkerställa att gällande lagstiftning följs. Policyn med tillhörande riktlinjer omfattar alla inköp som genomförs av landstingen, dess helägda bolag och stiftelser.

Enligt *Riktlinjer till Inköspolicy* ska beställningar göras från avtalat sortiment hos avtalade leverantörer. Vidare framgår att landstingets beställningssystem/e-handel ska användas i så stor utsträckning som möjligt. När beställning inte kan göras via beställningssystemet/e-handel ska operativt inköp kontaktas och stödja verksamheten med handläggning.

Verifiering

För att kontrollera om det finns ändamålsenliga regler och rutiner för upphandling och inköp av förbrukningsvaror inom vården har vi genomfört en registeranalys i vilken vi har matchat väsentliga inköp av förbrukningsmaterial för perioden 2016-01-01 till 2016-12-28 mot de leverantörer som hittas på Varuförsörjningens webbplats. Matchning har gjorts på leverantörsnamn. Utifrån resultatet av registeranalys har vi valt ut 20 leverantörer där vi inte kan se att avtal finns. Dessa leverantörer har sedan följts upp tillsammans med Varuförsörjningen och Inköp. I denna uppföljning har vi kunnat utesluta tio leverantörer med vilka det enligt uppgift från Varuförsörjningen och Inköp finns avtal. För resterande tio leverantörer saknas avtal, vilket skulle kunna innebära att det förekommer otillåtna direktupphandlingar.

Bedömning

Utifrån iakttagelserna ovan gör vi bedömningen att det delvis finns ändamålsenliga regler och rutiner för upphandling och inköp. Bedömningen grundar sig på följande:

- Det finns aktuella regler och rutiner för upphandling och inköp. Av dessa framgår att beställningar ska göras från avtalat sortiment hos avtalade leverantörer. Dock kan vi inte se att regionens rutiner innefattar de krav på information om direktupphandlingar och dokumentation av dessa, vilket sedan den 1 juli 2014 är ett krav enligt LOU.

- Utifrån genomförd registeranalys kan vi konstatera att det görs inköp till betydande belopp från ett antal leverantörer som inte är upphandlade. Detta är i strid med landstingets regler och gällande lagstiftning.

3.2. *Kontrollmål 2*

Spridningen av ramavtal avseende förbrukningsvaror är ändamålsenlig, dvs. ramavtalen är kända och används

Iakttagelser

Information om vilka produkter som är avtalade finns dels i landstingets beställningssystem (se vidare under avsnitt 3.6.1), dels på Varuförsörjningens webbplats. Dessutom håller Varuförsörjningen regelbundna informationsträffar för beställare i de berörda landstingen/regionerna. Enligt uppgift från upphandlingschefen på Inköp bedöms beställarna vara väl införstådda med hur beställningar av förbrukningsvaror ska gå till.

Beställning av förbrukningsvaror inom vården ska göras på något av följande sätt:

1. **Beställning via distributören Mediq** – denna typ av beställning görs genom landstingets beställningssystem.
2. **Beställning direkt från leverantör** – denna typ av beställning kan i princip göras hur som helst, d.v.s. per mail, telefon, post (dock inte i beställningssystemet). För att få rätt pris, d.v.s. avtalat pris, måste dock avtalsnummer för varje beställd artikel framgå av beställningen. Avtalsnumret framgår på varje artikel i de avtalslistor som finns tillgängliga på Varuförsörjningens webbplats. Det finns en framtagen blankett som kan användas vid beställning direkt till leverantör.

Enligt uppgift är det inte möjligt att beställa alla avtalade artiklar genom tredjepartsleverantören. Endast ca 8000 av 70 000 avtalade artiklar hanteras av tredjepartsleverantören. Av den anledningen är det inte möjligt att styra alla inköp till beställningssystemet och därför behöver beställningar direkt från leverantörerna godkännas.

I övrigt kan vi notera (se kontrollmål 5) att köptroheten varierar stort mellan olika varukategorier. Detta skulle kunna vara en indikation på att ramavtalen inte är kända och därmed inte används. Det kan även vara en indikation på att ramavtalen inte täcker beställarnas behov eller att det finns ett missnöje med upphandlade produkter. Detta har dock inte kontrollerats inom ramen för denna granskning.

Bedömning

Utifrån iakttagelserna ovan gör vi bedömningen att spridningen av ramavtal är ändamålsenlig. Däremot har vi svårt att uttala oss om huruvida avtalen används. I verifieringen under kontrollmål fem noteras att köptroheten varierar stort mellan olika varukategorier. Detta skulle kunna vara en indikation på att ramavtalen inte är kända och därmed inte används. Det kan även vara en indikation på att ramavtalen inte täcker beställarnas behov eller att det finns ett missnöje med upphandlade produkter. Detta har dock inte kontrollerats inom ramen för denna granskning.

3.3. *Kontrollmål 3*

Det finns en tydlig ansvarsfördelning

Iakttagelser

Av inköspolicyn framgår att Inköp ansvarar för följande:

- förvaltning och utveckling av inköpsprocessen, policy och riktlinjer, uppföljning och rapportering av landstingets inköp
- den affärsmässiga och juridiska delen av arbetet i inköpsprocessen
- leda arbetet med samtliga delar av inköpsprocessen
- göra upphandlade avtal tillgängliga via en avtalsdatabas och verka för att möjliggöra elektroniska beställningar och betalningar

Inköps uppdragsgivare ansvarar för att avsätta tid och resurser för att delta i arbetet och utforma kravspecifikationer i nära samverkan med Inköp.

Varje verksamhet ansvarar för att upprätthålla en hög avtalstrohet gentemot upphandlade avtal.

Det finns ingen dokumenterad gränsdragning avseende vilka förbrukningsvaror som ska upphandlas av Varuförsörjningen respektive Inköp. Trots detta uppges ansvarsfördelningen vara så pass tydlig att det inte blir ett problem. Vid intervju uppges t.ex. att Inköp ansvarar för upphandling av förbrukningsvaror som är kopplad till den medicintekniska utrustning som används i landstinget. Dock kan det även finnas undantag här, t.ex. om det handlar om förbrukningsvaror som passar till flera typer av utrustning. Enligt upphandlingschefen diskuteras gränsdragningen dels tillsammans med Varuförsörjningen, dels i den regionala upphandlingsgrupp som finns.

Bedömning

Utifrån iakttagelserna ovan gör vi bedömningen att det i finns en tydlig ansvarsfördelning när det gäller inköp och uppföljning och denna framgår av Inköspolicyn.

När det gäller själva upphandlingen av förbrukningsvaror finns det ingen tydlig dokumenterad gränsdragning mellan Varuförsörjningen och Inköp om vem ska upphandla vilken typ av förbrukningsvaror. Detta uppges bero på att hanteringen kan se olika ut från fall till fall. Trots detta uppges ansvarsfördelningen vara så pass tydlig att det inte blir ett problem.

3.4. *Kontrollmål 4*

Inköp och upphandling följs upp på ett ändamålsenligt sätt

Iakttagelser

Samtliga iakttagelser har dokumenterats under kontroll mål 5 och 6.

Bedömning

Se bedömning under kontrollmål 5 och 6.

3.5. Kontrollmål 5

Internkontrollen säkerställer köptrohet mot ramavtal

Iakttagelser

Varuförsörjningen gör en årlig uppföljning av samtliga varukategorier (ca 80 st enligt uppgift), s.k. spend-analyser. Uppföljningen görs med utgångspunkt i avtalsstarten för att då en heltäckande bild av hela avtalstiden. I analysen följs avtalat sortiment upp, samt även sådant som leverantörerna uppger att de säljer vid sidan om. Analysen görs utifrån de konton som regionerna/landstingen uppger att de använder för redovisning av förbrukningsartiklar. Uppföljningen görs inom ramen för den ordinarie verksamheten inom Varuförsörjningen. Spendanalyserna används bl.a. till att se vilka köp som görs utanför avtal för att analysera och ta ställning till kommande upphandlingar.

Enligt uppgift från Varuförsörjningen delas spendanalyserna per automatik inte med berörda landsting/regioner. Däremot uppges att samtliga berörda landsting/regioner kan vända sig till Varuförsörjningen för att få hjälp med analys av t.ex. köpmönster. Det uppges dock vara respektive landsting/regions ansvar att vidta åtgärder vid avvikelser från avtalstroheten. I Landstinget Västmanland ligger detta ansvar hos Inköp. Enligt uppgift från Inköp har man vetat att uppföljning av avtalstroheten görs av Varuförsörjningen, dock inte att den görs på sådan detaljnivå att den t.ex. går att analysera per kategori och enda ned på kliniknivå. Någon analys eller åtgärder har således inte gjorts/vidtagits med anledning av köp som gjorts utanför avtal i region Västmanland.

Varken Varuförsörjningens eller Inköps internkontrollplaner innehåller området köptrohet mot ramavtal.

Verifiering

Inom ramen för granskningen har vi från Varuförsörjningen erhållit en sammanställning över de kategorier där spendanalys gjorts för Västmanland. Sammanställningen innehåller totalt ca 40 olika varukategorier, varav de tio största (beloppsmässigt) presenteras i tabellen nedan. Observera att innehållet i tabellen nedan avser hela avtalstiden.

Kategori	Avtalad	Totalsumma	Avtalstrohet
Urologiskt material	13 899 143	16 549 369	84 %
Insulinpumpar och tillbehör	10 555 202	11 355 645	93 %
Injektions-, infusions- och transfusionsmaterial inkl maskinbundna tillbehör	9 047 237	9 209 791	98 %
Förbrukningsmaterial för tandvården	4 352 323	8 614 228	51 %
Intervention PCI	3 573 538	6 159 933	58 %
Osteosyntesmaterial trauma	2 544 118	6 157 410	41 %
Allmänt operationsmaterial	4 562 932	5 888 057	77 %
Pacemakers, ICD, ILR, elektroder	5 016 779	5 821 564	86 %
EKG, blodtrycksmätare, registerpapper	1 608 177	4 969 000	32 %
Suturer och staplingsprodukter	3 856 921	4 959 056	78 %

Av tabellen går att utläsa att avtalstroheten varierar mellan 32 och 98 procent.

Utöver sammanställningen har vi även efterfrågat spendanalyserna för tre av kategorierna ovan. Urvalet har gjorts utifrån följande kriterier:

1. Kategorin med högst totalsumma: urologiskt material
2. Kategorin med högst belopp köp utanför avtal: förbrukningsmaterial för tandvården
3. Kategorin med lägst avtalstrohet: EKG, blodtrycksmätare och registerpapper.

För kategorierna ovan har vi gjort en jämförelse mellan de olika regionerna/landstingen för att se om inköpsmönstret är ungefär det samma inom valda kategorier. Resultatet presenteras i tabellen nedan:

Landsting/region	Urologiskt material	Förbrukningsmaterial för tandvården	EKG, blodtrycksmätare och registerpapper
Västmanland	84 %	51 %	32 %
Dalarna	82 %	61 %	46 %
Sörmland	78 %	57 %	71 %
Uppsala	85 %	52 %	46 %
Örebro	67 %	44 %	56 %
Totalt samtliga	82 %	55 %	49 %

Utifrån tabellen ovan kan vi konstatera att landstinget Västmanland ligger något över snittet gällande urologiskt material, något under snittet gällande förbrukningsmaterial inom tandvården och noterbart under snittet avseende EKG, blodtrycksmätare och registerpapper.

I spendanalyserna är det även möjligt att följa upp avtalstroheten på flera olika nivåer, t.ex. på sjukhus och/eller kliniknivå. Det finns även möjlighet att följa upp vilka varor som köps mest. Någon kontroll av detta har dock inte gjorts inom ramen för denna granskning.

Bedömning

Utifrån ovanstående iakttagelser gör vi bedömningen att internkontrollen delvis säkerställer köptrohet mot ramavtal. Bedömningen grundar sig på följande:

- Varuförsörjningen gör årligen en omfattande uppföljning av alla köp inom 80 olika varukategorier, s.k. spendanalyser. Genom dessa analyser är det möjligt att följa avtalstroheten ned till kliniknivå.

- Varuförsörjningen ansvarar dock inte för att vidta åtgärder med anledning av avvikande avtalstrohet. Varuförsörjningen delar heller inte spendanalyserna per automatik med berörda landsting/regioner. Däremot kan information erhållas på förfrågan. Någon sådan förfrågan har dock inte ställts från Landstinget Västmanlands sida.
- Enligt uppgift har Inköp haft kännedom om Varuförsörjningens uppföljning, dock inte dess detaljeringsnivå. Någon analys eller åtgärder har således inte gjorts/vidtagits med anledning av köp som gjorts utanför avtal i region Västmanland. Enligt inköspolicyn ligger uppföljningsansvaret hos Inköp.
- Enligt erhållen statistik från Varuförsörjningen varierar avtalstroheten mellan 32 och 98 procent för ett urval kategorier. I en jämförelse mellan berörda landsting/regioner för tre kategorier, noteras att avtalstroheten för Västmanland är ungefär i nivå med snittet för två av kategorierna medan avtalstroheten är noterbart lägre för en kategori.

3.6. *Kontrollmål 6*

Internkontrollen säkerställer att gjorda inköp överensstämmer med tecknade avtal

Iakttagelser

Region Västmanland använder Agresso e-handel som beställningssystem. Det är endast utsedda beställare som har tillgång till beställningssystemet. Det är ansvarig chef som utser beställare och därmed också delegerar attesträtt för beställning i Agresso.

E-handel innebär att prislistor laddas upp i beställningssystemet baserat på ingångna avtal. Prislistorna utgör grunden för de beställningar som görs i systemet. När beställningar görs i beställningssystemet av förbrukningsvaror inom vården (d.v.s. genom tredjepartsleverantören Mediq), matchas fakturan automatiskt mot den beställning som gjorts i systemet och om fakturan överensstämmer med beställningen attesteras fakturan automatiskt. Varuförsörjningen ansvarar för att skapa och kontrollera de prislistor som avser förbrukningsvaror inom vården.

Det framkommer dock vid intervju att Inköp ibland även lägger in förbrukningsmaterial i beställningssystemet som inte är upphandlat enligt LOU. Detta görs efter beslut tagits i styrgruppen och enligt uppgift endast av sådana varor som inte redan är upphandlade av Varuförsörjning. Bakgrunden till detta är att man vill få en indikation över hur mycket som köps, vilket annars är problematiskt att följa. Enligt uppgift föregås hanteringen alltid av en prisjämförelse mellan olika leverantören och inköpen från dessa leverantörer följs regelbundet upp för att säkerställa att direktupphandlingsgränsen inte överskrids. Vidare uppges att alla produkter som är upphandlade enligt LOU är uppmärskade i beställningssystemet.

Enligt uppgift är det inte möjligt att beställa alla avtalade artiklar genom tredjepartsleverantören. Endast ca 8000 av 70 000 avtalade artiklar hanteras av tredjepartsleverantören. Av den anledningen är det inte möjligt att styra alla inköp till beställningssystemet.

I de flöden som går utanför tredjepartsleverantören Mediq är det idag upp till beställaren att genomföra kontroll att fakturerat belopp överensstämmer med de priser som framgår av sortimentet på Varuförsörjningens hemsida. Enligt uppgift från Varuförsörjningen kommer detta dock att förbättras under 2017 då samtliga avtalade artiklar kommer att distribueras till regionens beställningssystem. Just nu driver Varuförsörjningen ett projekt tillsammans med berörda landsting/regioner för att utveckla detta. Enligt uppgift beräknas projektet starta i produktion under 2017, vilket innebär att resurser avseende internkontroll i större utsträckning kan läggas på inköp utanför beställningssystem i framtiden.

På varuförsörjningen görs vissa kontroller av priser genom att inköpsdata inhämtas från leverantörerna och sedan går genom av kategoriledaren genom kontrollen ”diff mot avtalat pris”. Om det felaktigheter noteras tar man kontakt med leverantören för att påtala detta och begära in kredit.

Verifiering

För att få en uppfattning om internkontrollen säkerställer att gjorda inköp överensstämmer med tecknade avtal har vi inom ramen för granskningen kontrollerat en faktura från 12 olika leverantörer som enligt uppgift från Varuförsörjningen är en avtalsleverantör. Vi har även kontrollerat två fakturor från tredjepartsleverantören Mediq.

Vi har kontrollerat följande:

- att fakturerade varor överensstämmer med avtal
- att fakturerade priser överensstämmer med avtal

Resultatet av verifieringen avseende inköp från tredjepartsleverantören presenteras i tabellen nedan:

Leverantör	Fakturerade inköp överensstämmer med avtal	Fakturerade priser överensstämmer med avtal
Tredjepartsleverantören	Ja	Ja
Tredjepartsleverantören	Ja	Ja

Vår verifiering visar att fakturerade inköp från tredjepartsleverantören avser avtalade varor till avtalade priser.

Resultatet av verifieringen avseende inköp från övriga leverantörer presenteras i tabellen nedan:

Leverantör (Ver nr)	Fakturerade varor överensstämmer med avtal	Fakturerade priser överensstämmer med avtal
Leverantör 1	Nej – ingen av artiklarna på fakturan hittas hos VF. Inköp uppges inte ha avtal med leverantören.	E/T
Leverantör 2	Ja	Går ej att bedöma utifrån fakturans uppställning
Leverantör 3	Nej – ingen av artiklarna på fakturan hittas hos VF. Däremot uppges att avtal med leverantörer	E/T

	även finns hos Inköp. Detta har dock inte kontrollerats mot inköp.	
Leverantör 4	Ja	Ja
Leverantör 5	Nej – ingen av artiklarna på fakturan hittas hos VF. Däremot uppges att avtal med leverantörer även finns hos Inköp. Detta har dock inte kontrollerats mot inköp.	E/T
Leverantör 6	Ja -	Nej – fakturerade priser är högre än avtalat
Leverantör 7	Ja	Ja
Leverantör 8	Ja	Ja
Leverantör 9	Nej – ingen av artiklarna på fakturan hittas hos VF. Däremot uppges att avtal med leverantörer även finns hos Inköp. Detta har dock inte kontrollerats mot inköp.	E/T
Leverantör 10	Nej – ingen av artiklarna på fakturan hittas hos VF. Inköp uppges inte ha avtal med leverantören.	E/T
Leverantör 11	Nej – ingen av artiklarna på fakturan hittas hos VF. Inköp uppges inte ha avtal med leverantören.	E/T
Leverantör 12	Nej – ingen av artiklarna på fakturan hittas hos VF. Inköp uppges inte ha avtal med leverantören.	E/T

Vår verifiering visar att fakturerade inköp från övriga leverantörer endast i tre fall avser avtalade varor till avtalade priser (leverantör 4, 7 och 10). För två av leverantörer (2,6) avser fakturerade inköp avtalade varor, dock kan vi inte uttala oss om huruvida priserna stämmer överens med avtal för en av leverantörerna då det av fakturan endast framgår totalsumma. För den andra leverantören överstiger fakturerat pris det avtalade priset. För övriga sju granskade leverantörer kan ingen av de fakturerade varorna hittas hos Varuförsörjningen. I samband med faktagranskningen av rapporten framkommer att även Inköp har avtal med leverantörerna 3, 5 och 9, vilket skulle kunna betyda att fakturerade varor stämmer överens med dessa avtal.

Bedömning

Utifrån iakttagelserna ovan gör vi bedömningen att internkontrollen delvis säkerställer att gjorda inköp överensstämmer med tecknade avtal. Bedömningen grundar sig på följande:

- När inköp görs via beställningssystemet matchas fakturan automatiskt mot den beställning som gjorts. I dagsläget är det dock endast beställningar genom tredjepartsleverantören som kan göras i beställningssystemet, och endast för ca 8 000 av 70 000 avtalade produkter.

- För inköp utanför beställningssystemet är det upp till beställaren att genomföra kontroll av att fakturerat belopp överensstämmer med avtalade priser. V
- Vår verifiering visar att fakturerade inköp från tredjepartsleverantören avser avtalade varor till avtalade priser.
- Vår verifiering visar att fakturerade inköp från övriga leverantörer endast för tre av 12 fakturor avser avtalade varor till avtalade priser. För två fakturor bedöms inköpen avse avtalade varor, dock kan priset inte stämmas av på en av fakturorna och för en faktura bedöms fakturerat pris vara högre än avtalat. För övriga sju leverantörer kan ingen av de fakturerade varorna hittas hos Varuförsörjningen. Det framkommer dock att även Inköp har avtal med tre av de granskade leverantörerna, vilket skulle kunna betyda inköp gjorts i enlighet med dessa avtal.

2017-04-07

Sofia Nylund

Projektledare

Tobias Bjöörn

Uppdragsledare